

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 13 Febr. 1874, kl. 5 e. m.

*Memorial, angående verkställd granskning af Riksbankens
tillstånd och förvaltning.*

Efter tagen kännedom dels af den berättelse, som af sistlidne års statsrevisorer meddelats angående Riksbanken, dels af fullmäktiges till Utskottet afgifna och i Utskottets memorial N:o 1 till Riksdagen öfverlemnade berättelse, dels ock af fullmäktiges protokoll för år 1873 samt af de berättelser, hvilka afgifvits utaf fullmäktige angående lånerörelsen i Riksbankens hufvudkontor och af styrelserna för afdelningskontoren rörande dessas förvaltning under år 1873, får Utskottet, till fullgörande af föreskriften i 4 § af dess instruktion, härmed anmäla den sålunda verkställda granskningen samt derom meddela berättelse, hvarvid Utskottet likväl, enär det hufvudsakliga af hvad i förvaltningen förekommit är omförmäldt uti ofvan nämnda, till Riksdagens kännedom redan komna berättelser, inskränker sig till sådana ämnen, hvilka antingen af statsrevisorerne eller af Utskottet sjelft ansetts påkalla särskild uppmärksamhet.

Bland dessa förekomma i första rummet de åtgärder, som angå verkställigheten af de vid förra riksdagen beslutade samt af Kongl. Maj:t den 30 Maj 1873 antagna och utfärdade lagar om rikets mynt samt om öfvergången till det nya myntsystemet.

I hvad Riksbanken angår, hafva dessa åtgärder hufvudsakligen bort afse: anskaffande af nytt guldmynt i sådant förråd att utlemnande deraf i allmänna rörelsen kunde taga sin början; tillverkning af sedlar å kronvalörer att samtidigt med guldmyntet kunna utgifvas,

samt anordningar beträffande hittills varande mynt och sedlar under tiden intill dess förberedelserna för de nya hunnit afslutas.

Anledningarne dertill, att dessa förberedelser ännu ej blifvit så utförda, att det nya myntet kunnat börja i allmänna rörelsen ersätta det gamla, inhemtas af hvad fullmäktige anfört å sidan 32 och följande af deras berättelse, med åberopande af hvilken Utskottet anser sig endast behöfva framhålla följande: att fullmäktiges den 21 Augusti till myntverket aflättna requisition å guldmynt afsåg myntning utaf 200,000 tjugukron-stycken och lika antal tiokron-stycken, motsvarande tillsammans 6 millioner kronor, deraf till en början, i och för beräkning af tiden, när utväxling af guldmynt kunde begynna samt för ordnande af andra arbeten, som samtidigt borde vara fullbordade, begärdes 100,000 stycken af hvardera valören jemte upplysning om tiden, när nyssnämnda belopp mynt kunde påräknas blifva till Riksbanken aflemnadt;

att fullmäktige, på grund af under hand från myntverket lemnade upplysningar, först påräknat att redan under år 1873 kunna börja utlemnandet af guldmynt, men sedermera, ehuru ej förrän efter en genom skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 30 Oktober gjord anhållan om föreläggande för öfverdirektören för myntverket att meddela den af fullmäktige i deras skrifvelse till den sistnämnde af den 21 Augusti begärda, ofvan omförmälda upplysning, från denne, den 1 November, emottagit det förklarande, att 100,000 tjugukronor och 100,000 tiokronor kunde aflemnas antagligen först i medlet af Februari 1874, ehuru öfverdirektören icke vore i stånd att med säkerhet lofva hvarken det ena eller det andra;

att, efter det den 26 Juni hos myntverket reqvirerats ett belopp kopparmynt, som beräknades böra blifva tillräckligt intill dess prägling af nytt bronsmynt kunde medhinnas och som ansågs kunna tillverkas utan att derigenom början af guldmyntningen behöfde fördröjas, fullmäktige sedermera funnit behof såväl af mera kopparmynt som af tioöre-stycken i silfver; att fullmäktige för den skull och när det dä-mera, jemlikt den mellan Sverige och Danmark afslutade myntkonvention, tillkomme Regeringen och icke Riksbanken att föranstalta om och för sin räkning låta verkställa prägling af skiljemynt i såväl silfver som koppar, i skrifvelse af den 9 Oktober hos Kongl. Maj:t anhållit att honom måtte täckas vidtagna åtgärder för utmyntning af ej mindre tioören än bronsmynt af alla valörer i enlighet med den nya myntlagen;

att emellertid öfverdirektören för myntverket förklarat det vid härvarande myntverk vara omöjligt att i de flesta myntoperationer behandla två olika myntmetaller på samma gång, samt att för den skull

myntningen af det ifrågasatta skiljemyntet skulle afbryta utförandet af den begärda guldmyntningen; samt slutligen

att fullmäktige, då myntverket befunnits i det skick, att tillverkning af silfver- eller bronsmynt der icke kunde ega rum samtidigt med guldmyntning och följaktligen, utan dennas fördröjande eller afbrytande, tioören eller kopparmynt ej kunnat erhållas, ansett sig bäst tillgodose den allmänna rörelsens behof genom att låta guldutmyntningen orubbadt fortgå, äfven fastän derigenom kopparmynt till utväxling från Riksbanken kommit att någon tid saknas.

Det framgår häraf, att anledningen, hvarföre det nya myntet ännu ej kunnat blifva för allmänna rörelsen tillgängligt, hufvudsakligen ligger uti myntverkets begränsade förmåga att verkställa utmyntning, samt att inskränkningarne i utväxling från Riksbanken af silfvermynt å tioören och kopparskiljemynt härrört af samma orsak.

Af det nya guldmyntet voro till och med den 6 Februari innevarande år levererade 115,000 tjugukron-stycken, deraf första partiet, 21,500 stycken, den 14 November och det öfriga successivt till och med den 23 December, samt af tiokron-stycken 135,500 stycken under tiden från och med den 9 till och med den 30 Januari; utgörande alltså hela det intill den 6 Februari i guldmynt levererade beloppet 3,655,000 kronor.

Af silfvermynt skedde sista leveransen den 23 September förlidet år.

I anledning deraf, att en utaf fullmäktige under år 1871 hos myntverket gjord begäran om myntning af silfvermynt å en riksdaler icke blifvit af myntverket fullgjord, och att fullmäktige icke ens om anledningen till denna uraktlåtenhet blifvit underrättade, förrän fullmäktige i Mars 1872 förnyat sin begäran om myntningens verkställande, då vederbörande vid myntverket såsom vilkor för utförande af silfvermyntning framställde vissa fordringar, hvilka, omförmälda i Banko-Utskottets år 1872 afgifna memorial N:o 3 sid. 2, föranledde fullmäktige att till Kongl. Maj:t, uti skrifvelse af den 4 Juli 1872, ingå med en anmälan om berörda förhållande, anförde Utskottet i sitt nyss nämnda memorial, hurusom Utskottet ansåge det nödvändigt att, såvida fullmäktige skulle kunna fullgöra åliggandet att tillse, det nödigt förråd funnes för att i Riksbankens kassor tillhandahålla mynt af alla de valörer, som enligt gällande myntordning utmyntas, fullmäktiges requisitioner å myntning fullgjordes, och att myntverket icke lemnade fullgörandet å sido, utan att ens underrätta fullmäktige om anledningen dertill.

Uti 38 § af revisorernes berättelse är detta ämne vidare omförmäldt, med tillkännagifvande att fullmäktiges ofvan berörda framställning till Kongl. Maj:t af den 4 Juli 1872 föranledt ett utlåtande af öfverdirektören för myntverket, hvilket den 15 Maj 1873 delgifvits fullmäktige och af dem under den 29 Maj besvarats, men att Kongl. Maj:t ännu icke, när revisorernes berättelse afgafs, i frågan meddelat beslut; hvilket, efter hvad fullmäktige i 22 § af deras till Utskottet vid innevarande riksdag afgifna berättelse anmäla, icke heller ännu skett.

I sammanhang med detta ämne hafva revisorerne, uti nyssnämnda § 38 af deras berättelse, anført en annan mellan fullmäktige och myntverket uppkommen fråga, rörande myntverkets skyldighet att till Riksbanken utlemna ett genom enskild penningeinrättning till myntverket för Riksbankens räkning levererad parti omyntadt silfver; och hafva revisorerne, efter redogörelse för hvad härutinnan förekommit, yttrat, hurusom det å ena sidan kunde synas, som de af öfverdirektören för myntverket i de omförmälda fallen uppställda invändningar och svårigheter icke saknat stöd i det för myntverket gällande reglemente; men att å andra sidan fullmäktiges yrkanden i afseende på redovisning för Riksbanken tillhöriga behållningar hos myntverket vore grundade på bankoreglementet och att framför allt nödvändigt vore, att Riksbankens och myntverkets förhållanden varda så ordnade, att fullmäktiges skyldighet att tillse det nödigt förråd af mynt alltid må finnas tillgängligt, icke måtte kunna genom myntverkets förvållande onödigtvis försvåras eller omöjliggöras; samt för den skull ansett sig böra hemställa, om icke Riksdagen skulle finna skäligt hos Kongl. Maj:t anhålla, att det för myntverket nu gällande, den 30 April 1836 utfärdade reglemente måtte varda öfversedt och ändradt i de delar, der detsamma finnes icke vara för nuvarande förhållanden lämpligt.

Då Utskottet i nu förevarande berättelse endast har att yttra sig öfver hvad i fullmäktiges förvaltning af Riksbanken förekommit, och någon anledning till klander emot fullmäktiges åtgärder uti här ifrågasvarande delar icke torde förefinnas, inskränker sig Utskottet till den redogörelse för förhållandena, som nu blifvit lemnad.

Å sidan 35 och följande af fullmäktiges berättelse hafva de omförmäldt, att Riksbankens fonder under år 1873 varit mycket anlitade och att betydliga vaxlingar i utlåningsrörelsen samt Riksbankens ställ-

ning beträffande dess sedelutgifningsrätt inträffat, hvilka synta vara hufvudsakligen föranledda af de redovisningar, enskilda bankinrättningarne hafva att vid hvarje fjerdedels års utgång framlägga, och hafva fullmäktige dervid dels omnämnt hurusom sedelutgifningsrätten råkat att å sista dagen i September månad blifva öfverskriden med 233,897 R:dr 78 öre, ett förhållande som dock upphörde redan följande dag, dels antydt de åtgärder, fullmäktige vidtagit för att åstadkomma förstärkning af Riksbankens ställning under förlidna höst samt för att bereda tillfälle att så vidt sig göra låte tillhandaga allmänna rörelsen.

I dessa hänseenden anser Utskottet sig böra, utöfver hvad fullmäktige anfört, återkalla i minnet ännu några förhållanden, hvilka framgå dels ur de redan tillgängliga berättelserna, dels ur fullmäktiges protokoll.

Under första hälften af år 1873 voro räntesatserna i såväl Riksbanken som den allmänna marknaden särdeles låga, men under Juni månad inträdde en stegring, i det såväl Riksbanken som några enskilda bankinrättningar höjde diskonterings- och utlåningsräntan, så att denna i Riksbanken blef, allt efter lånetiden och säkerhetens beskaffenhet, $4\frac{1}{2}$ till $5\frac{1}{2}$ procent, hvarjemte beslöts att emottaga depositioner jemväl på 6 månaders uppsägning, för hvilka ränta godtgjordes efter 4 procent. Den 19 September höjdes Riksbankens räntesatser för diskontering och utlåning med ytterligare en half procent; den 11 Oktober ökades depositionsräntan, så att densamma blef för uppsägning på 2—6 månader $2\frac{1}{2}$ till $4\frac{1}{2}$ procent, och den 27 Oktober höjdes dels depositionsräntan än ytterligare med en half procent, dels ock diskonterings- och utlåningsräntan ånyo, så att, efter lånetiden och säkerhetens beskaffenhet, räntesatserna blefvo $5\frac{1}{2}$ till 6 procent, hvilka räntesatser fortforo tills i början af detta år en sänkning, jemväl af upplåningsräntan, skedde med en half procent, utom hvad angår lån mot löpande förskrifningar på längre tid än tre månader samt kassakreditiv, hvilka bibehållits vid 6 procent.

Likartade åtgärder beträffande räntan, som de af fullmäktige i Oktober beslutade, vidtogos äfven bland de enskilda bankinrättningarne, så att räntestegringen då var allmän; och den, hufvudsakligen här på platsen vid utgången af September märkbara stegrade efterfrågan på penningar, hvilken, såsom redan är nämndt, föranledde ett, ehuru ej betydligt, öfverskridande af Riksbankens sedelutgifningsrätt, fortfor, såsom fullmäktige i deras ofvan nämnda framställning omförmält, att under någon tid göra sig känbar.

På det anförda stället i fullmäktiges berättelse hafva de antydt sin

uppfattning af penningställningen vid nyssnämnda tid, och de åtgärder, som fullmäktige med afseende derpå ansåge sig, under Riksbankens och affärsrörelsens dåvarande förhållanden, böra vidtaga i syftning att bereda ökad sedelutgifningsrätt, med begagnande af de medel, som stodo dem till buds, och om hvilka Utskottet af fullmäktiges protokoll tagit kännedom. Dessa medel hafva, då, efter hvad fullmäktige i deras berättelse förmält, reglementets föreskrift rörande de utländska valutor, hvilka tillhöra reservfonden, icke medgaf att Riksbanken afhände sig dessa, bestått uti försäljning i utlandet af här uppköpta, ännu ej till betalning förfallna utländska vaxlar samt af svenska statsobligationer.

Redan den 18 September och sedermera under loppet af nämnde äfvensom Oktober månad vidtogos åtgärder för afyttrande af vaxlar å ganska betydliga belopp, hvarigenom Riksbanken blef i tillfälle att i motsvarande mån öka sin diskontering och utlåning.

För försäljning af obligationer vidtogos deremot åtgärder först inemot slutet af Oktober månad, och blefvo sådana försålda allenast till ett jemförelsevis mindre belopp, innan de förhållanden, hvarom nu är fråga, upphörde att påkalla vidare åtgärder i dylik syftning.

Af det anförda torde visa sig, att fullmäktige icke underlåtit att fästa sin uppmärksamhet på möjligheten af betydliga påkänningar på Riksbanken vid slutet af September, utan sökt göra sig beredda derpå genom förstärkning af kassan medelst försäljning af utländska vaxlar, samt att det den sista September inträffade öfverskridandet af sedelutgifningsrätten, hvilket förefrigt redan påföljande dag upphörde, berott derpå, att krafven på Riksbanken blefvo icke obetydligt större, än vid föregående, likartade tillfällen. Att fullmäktiges åsigt om affärsställningen under Oktober månad föranledt dem att höja räntan samt att genom försäljning af vaxlar och obligationer stärka Riksbankens kassa, heldre än att i motsvarande mån minska diskonteringen och utlåningen, synes så mycket mera förklarligt, som svårigen kunde på förhand beräknas i hvad mån en ny tryckning kunde komma att ega rum vid årets utgång.

I 25 § af deras berättelse hafva revisorerne anført, hurusom fullmäktige, i fråga om kassakreditiv till spar- och folkbanker, synts följa den grundsats att icke bevilja dylika mot borgenssäkerhet, samt uttalat det omdöme, att fullmäktige icke haft giltiga skäl att i afseende på kreditiv till nämnde slags inrättningar uppställa andra eller strängare fordringar, än i fråga om bolag i allmänhet eller enskilda personer.

Beträffande denna fråga hafva fullmäktige vid berättelsen fogat en förklaring, deri de åberopat ett till revisorerne af dem afgifvet yttrande, hvilket är anfördt i den nämnde §:n af revisorerne berättelse; och får Utskottet för sin del tillkännagifva, att då fullmäktige ega och nödvändigt måste ega rätt till profning, i dylika fall, af erbjuden säkerhet, Utskottet ej anser någon åtgärd kunna med anledning af revisorerne yttrande vidtagas.

Med förmälan hurusom fullmäktige under den 19 Juni 1873 beslutat tilldela ett arvode af 400 R:dr för år åt den tjensteman, som hade uppdrag att ombesörja förvaltningen af bankens inre ekonomi, hafva revisorerne, i 45 § af deras berättelse, ansett sig böra för Riksdagen anmäla detta förhållande, då den för Riksbanken fastställda nya aflöningsstaten icke syntes lemna fullt stöd för det nämnda arvodets anvisande.

Fullmäktige hafva vid berättelsen fogat en förklaring i anledning af hvad revisorerne anført, hvilken förklaring, införd vid slutet af berättelsen, Utskottet finner nöjaktig, och då, efter hvad Utskottet vid den nu verkställda granskningen inhemtat, fullmäktige sökt att så vidt möjligt inskränka förvaltningsutgifterna samt i sådant afseende indragit tvänne af de på stat uppförda tjenester i lägsta graden, hvilka ansetts kunna undvaras, finner Utskottet hvad revisorerne i nu förevarande afseende yttrat icke böra till någon åtgärd föranleda.

Med anledning af den granskning, Utskottet verkställt af de från styrelserna för Riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Luleå och Visby till Utskottet inkomna berättelser angående kontorens förvaltning under år 1873, har Utskottet trott sig böra omförmäla, att, i följd af det vid förra riksdagen fattade beslut derom, att köp och försäljning af utländska vaxlar skulle få ske jemväl vid afdelningskontoren i Luleå och Visby, fullmäktige i sådant afseende i sammanhang med öfriga föreskrifter rörande verkställigheten, förordnat, att väl köp af dylika vaxlar kunde vid berörda kontor få ega rum, hvaremot, då försäljning af utländska vaxlar ej plägade förekomma vid afdelningskontoren i Göteborg och Malmö, sådan ej heller vid de andra afdelningskontoren ansågs böra anordnas, helst den, som kunde önska köpa vaxel,

betalbar på utrikes ort, vore i tillfälle att genom bankens vaxeldeputerad erhålla sådana.

Emellertid har intet vaxelköp under år 1873 egt rum hvarken vid Luleå, Visby eller Malmö afdelningskontor.

Hvad beträffar fullmäktiges ofvan anförda yttrande att försäljning af vaxlar icke pläгат vid något af afdelningskontoren förekomma, anser Utskottet, att visserligen tillfällen kunna inträffa, då det vore för såväl Riksbanken som allmänheten en fördel, om Riksbanken vid afdelningskontoren i Göteborg och Malmö tillhandahölle utländska vaxlar; men vill likväl icke i denna del mot fullmäktige framställa någon anmärkning, enär Utskottet tror sig kunna taga för gifvet, att vaxelombuden vid dessa kontor ej skola underlåta att, när sådana tillfällen förekomma, hos fullmäktige göra framställning om bemyndigande att aflåta utländska vaxlar, samt att fullmäktige då ock skola åt sådana framställningar lemna välvilligt afseende.

Den s. k. kommissionsanstalten för skriftvaxling med allmänheten i låneangelägenheter har vid Afdelningskontoren varit något mera anlitaд, än förut, sedan förbudet för tjenstemännen att taga befattning med lånekommissioner trädт i full tillämpning.

I 47 § af deras berättelse hafva revisorerne, efter tagen kännedom af de berättelser, som blifvit afgifna af särskildt utsedda revisorer till granskning beträffande år 1872 dels af det ännu under förra delen af nämnde år utaf en särskild styrelse förvaltade s. k. diskontkontoret inom Riksbanken, dels af afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Visby, anmält, att de för sin del icke hade något att erinra mot den för styrelserna öfver nämnda kontor tillstyrkta decharge för förvaltningen under år 1872; och får Utskottet, på grund häraf, samt under erinran, att afdelningskontoret i Luleå, hvilket trädde i verksamhet i September 1872, ännu ej varit underkastadt revision hvarken för nämnde eller förlidet år, hemställa

1:o.

att full ansvarsfrihet må beviljas vederbörande styrelser för förvaltningen under år 1872 af såväl dåvarande diskontkontoret i Stockholm, som afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Visby.

Vid sistförflutne riksdag beviljades åt bankofullmäktige ansvarsfrihet för förvaltningen i sin helhet under år 1871, äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för år 1872.

Då numera sistnämnda års räkenskaper blifvit granskade af de år 1873 församlade revisorer, hvilka anmält, att emot Riksbankens förvaltning icke något vidare, än hvad i revisionsberättelsen omförmälts, varit att erinra; och då Utskottet vid den nu verkställda granskningen funnit fullmäktige hafva med omsorg och nit fullgjort det dem anförtrodda uppdrag, hemställer Utskottet,

2:o.

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige för förvaltningen i sin helhet under år 1872, äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för år 1873.

Slutligen får Utskottet tillkännagifva, att Utskottet framdeles, vid granskningen af bankoreglementet, kommer att vidare pröfva de i revisorernes och fullmäktiges berättelser förekommande ämnen, hvilka kunna sådan pröfning påkalla. Stockholm den 13 Februari 1874.

J. v. SCHWERIN.

Banko-Utskottets Ordförande.

Reservationer:

af Herr *Gumælius*: »I Utskottets motivering till sitt betänkande om ansvarsfrihet för bankofullmäktige m. fl. har jag funnit mig förhindrad att instämma. Saklöst hade, enligt min tanke, kunnat ur motiveringen utlemnas redogörelsen för statsrevisorernes och bankofullmäktiges åsikter och uttalanden, som redan äro i tryck för Riksdagen tillgängliga; men deremot torde Utskottet hafva bort framställa något eget omdöme om företrädesvis de större frågor, som under det gångna året hos Riksbanken

förelegat, och hvilka varit för den allmänna rörelsen betydelsefulla nog, att långt före detta ådraga sig offentlig uppmärksamhet.

Då det för Riksbanken och för allmänna rörelsen är af största vikt att guldmynt, enligt den svensk-danska konventionen, utan alltför stor tidsutdrägt blir i tillräcklig mängd tillgängligt, och då det äfvenledes är angeläget, att ej bankens förråd af silfver- och bronsmynt tager slut, så att utvexlingen af mera efterfrågade sorter måste högst betydligt inskränkas eller alldeles upphöra, samt då således myntningsfrågan är företrädesvis ur banksynpunkt viktig, så torde statsrevisorerna icke hafva saknat anledning att just i sin berättelse om Riksbanken hellre än i berättelsen om statsverket, dit myntverket räknas, inlägga sin på 39:de sidan i bankorevisionsberättelsen förekommande bestämda hemställan, att Riksdagen måtte kos Kongl. Maj:t anhålla om granskning och nödig förändring af det öfveråriga reglementet för myntverket, som i sanning icke motsvarar vår tids kraf. Sedan Riksdagen till Banko-Utskottet öfverlemnade statsrevisorernas ifrågavarande berättelse, torde Utskottet, om det likväl funnit sig grundlagsenligen förhindradt att göra den framställning till Riksdagen, som statsrevisorerna här begärt och hvars behöflighet Banko-Utskottet noggsamt känner, hafva haft anledning att till Kamrarna återlemna den del af revisionsberättelsen, som handlar om myntverket, med hemställan huruvida densamma borde hänvisas till Stats-Utskottet för att behandlas i samband dels med berättelsen om granskning af statsverket, dels med frågan om genomgripande förändringar inom myntverket, hvartill en kunglig framställning kan för-
anleda.

Än viktigare är utmyntningsfrågan och således än mer berättigad att i främsta rummet ådraga sig innevarande års Banko-Utskotts uppmärksamhet och framkalla ett uttalande från dess sida finner jag sedelutgifningsrättens öfverskridande 30 September 1873 samt de i anledning deraf vidtagna åtgärder af bankofullmäktige under veckorna närmast före och närmast efter nämnda dag.

Då Utskottet omtalar, hurusom sedelutgifningsrätten anförda dag »råkat» blifva öfverskriden, »hvilket för öfrigt redan påföljande dag upphörde», så angifva nyss anförda uttryck en uppfattning, hvars riktighet jag nödgas bestrida. I det belopp af 30 millioner, med hvilket sedelutgifningsrätten för närvarande lagligen tillåtes öfverstiga vissa i bankoreglementets §§ 5 och 6 uppräknade säkerheter, är en ganska betydlig latitud ställd till fullmäktiges förfogande, men under det uttryckliga vilkor, att sedelstocken *aldrig* får uppgå till mer än *högst* den i nämnda paragrafer angifna summa. Jemfördt med omfånget af bankens

rörelse, är det belopp af 230 tusen riksdaler, som banken en dag utgaf utöfver sin rätt, icke någon stor summa, men dess betydhet kan och får icke mätas efter sådant mått. Det är en betänklig sanning, att Riksbanken, för att kunna infria förbindelser, inlösbara vid uppvisandet, har sett sig föranlåten utgifva sedlar, öfver hvilka den var förbjuden att förfoga, och derigenom lemnat ett farligt föredöme och ett sken af berättigande åt likartade företeelser hos enskilda sedelutgivande banker.

Med denna uppfattning har jag ej kunnat bidra till, att denna angelägenhet af Utskottet behandlats såsom en småsak, och ifall jag hos bankofullmäktige hade funnit en likartad uppfattning med Utskottets, skulle jag för min ringa del hafva nödgats motsätta mig ansvarsfrihets beviljande.

Men fullmäktiges åtgöranden vittna om en helt annan uppfattning, ådagalagd genom de i deras berättelse anförda förhållanden, jemförda med de korta antydningar, som i Utskottets betänkande lemnats rörande innehållet af fullmäktiges »särskilda protokoll», ur hvilka jag anser mig genom bankoreglementets § 44 förhindrad att till stöd för min mening anförä annat eller mera, än Utskottet funnit skäligt andraga. Redan af det sålunda offentliggjorda framgår emellertid, att händelsen 30 September icke kom öfver fullmäktige såsom en tjuf om natten; — att fullmäktige, som redan vid föregående kvartalsskifte sågo sedelutgifningen hafva gått in på den sista millionen, hade all anledning att, med kännedom dels om penningeförhållandena i landet, och särskildt i hufvudstaden, dels om summan af obegagnade kreditivbelopp, vid slutet af September motse åtminstone den påkänning, som infann sig; — att också förberedelser af fullmäktige träffades för att möta olyckan, och att således hennes omfång minskades, ehuru åtgärderna icke voro tillräckliga och kanske ej heller nog hastiga att alldeles afvärja henne; — att sedermera fullmäktige i Oktober månad, då jemnvigten redan blifvit, så att säga, på naturlig väg återställd, vidtogo sådana kraftåtgärder, som att i utlandet diskontera en ytterligare del af sin portfölj och sälja obligationer så långt det utan känbar uppoffring lät sig göra, samt höja deposit- och i följd häraf äfven utlånings-räntorna utöfver hvad förut i samma väg skett. Rörande dessa sistnämnda åtgärder borde — jag upprepar det — Utskottet hafva, till svar på fullmäktiges å sidorna 35—37 i deras berättelse gjorda framställning, uttalat ett ömdöme, vare sig att Utskottet, i likhet med min mening, sett dessa mått och steg med tillfredsställelse, eller att Utskottet delat den på flera håll med stor skärpa och någon hetsighet offentligen framträdande uppfattningen, att Riksbanken handlade mycket illa, då densamma beträffande deposit-

rörelsen lemnade sin förra, förnämt tillbakadragna ställning och vänligen inbjöd deponenter, af hvilkas medel blott enskilda sedelutgifvande eller icke sedelutgifvande banker och bankirer dittills dragit fördelar, som varit af högst väsendtligt inflytande på deras vinst- och förlusträkningar, att numera jemväl i Riksbanken för sådana medel finna icke blott säkert förvar, utan äfven antaglig afkastning.

Denna åtgärd vinner i betydighet derigenom, att den, om också mera af omständigheterna framkallad, än kanske så alldeles frivillig, betecknar en systemförändring inom Riksbanken, hvilken, om den fortgår på samma bana, skall mera än hittills komma att motsvara de af 1668 års Riksdag uppställda, i denna del visserligen fortfarande giltiga grundsatser och — då jag förutsätter att medlen väl användas — bereda Riksbankens fonder fördelen af en bättre afkastning, än hittills kunnat erhållas, och sätta Riksbanken för dess del i tillfälle att i en större omfattning tillmötesgå landets stigande behof af rörelsemedel.

Och denna af fullmäktige lemnade antydan om, att de numera anorlunda än tillföre uppskatta deposit- samt den dermed beslägtade upp- och afskrifningsrörelsen, innebär ett löfte, att man icke i följande berättelser från bankofullmäktige skall behöfva läsa en sådan, antagligen genom förbiseende och af gammal vana inkommen, men, så vidt jag förstår, grundfalsk framställning om den afkastning depositmedlen lemnat och den förlust banken skall hafva lidit genom upp- och afskrifningsrörelsen, som den, hvilken man nu finner på sidorna 22 och 23 i fullmäktiges berättelse, som i denna del icke, enligt min mening, hade bort få passera utan gensägelse af Utskottet.

Att för öfrigt förhöjningen af depositräntan var för Riksbanken behöflig, derest icke banken ville, till föga fromma för sitt anseende, i större skala uppträda i utlandet såsom lånesökande eller enträgen obligationsförsäljare eller också här hemma på sin utlåningsrörelse lägga andra hämband än den af många förhållanden fullgiltigt betingade ränteförhöjningens, torde framgå af följande siffror:

Den obegagnade sedelutgifningsrätten utgjorde vid 1873	
års slut.....	3,733,151 R:dr;
på depositräkning mot ränta inestodo	
samma dag	5,468,365 R:dr;
motsvarande belopp för 30 September	
1873 var blott	2,542,136 »
visande en tillökning af	2,926,229 R:dr,
	<hr/>
	Transport 3,733,151 R:dr

Transport 3,733,151 R:dr

alltså mer än fördubbling af nämnda medel under tre månader.

Om man från den obegagnade sedelutgifningsrättens belopp 31 December 1873 afdrager depositmedlens antagligen af ränteförhöjningen föranledda förökning under 1873 års fjerde kvartal med 2,926,229 »
 så återstår blott 806,922 R:dr;
 hvilket belopp knappast kan anses tillräckligt betryggande, då man lägger märke dertill, att de beviljade kassakreditivens summa vid 1873 års slut utgjorde 15,261,830 »
 att på kreditiven samtidigt fanns uttaget ett belopp af 7,291,416 »
 hvadan allmänhetens obegagnade kreditivrätt hos Riksbanken utgjorde 7,970,414 R:dr;

eller inemot 10 gånger så mycket som Riksbankens sedelutgifningsrätt, under i öfrigt förändrade förhållanden, skulle hafva varit 31 December 1873, om icke bankofullmäktige, genom att höja depositräntan, ökat bankens trygghet mot att behöfva öfverskrida sina noga utstakade rättigheter. (De hos Riksbanken insatta, vid anfordran lyftbara betydliga beloppen tynga ej på denna räkning, enär dessa medel, eget nog, redan till fullo beräknas såsom delar af sedelstocken).

Det är alltså under erinran derom, att de ledsamma myntnings-svårigheterna till väsendtlig grad bero på andra vederbörande, än bankofullmäktige — och under allvarligt beklagande af, att Riksbanken en gång under året öfverskridit sin sedelutgifningsrätt — men ock under erkännande af fullmäktiges i öfrigt förtjenstfulla och nitiska verksamhet, samt särskildt af det välbetänkta i deras bekanta åtgöranden under sistlidne Oktober månad — som jag gerna förenar mig i det slut, hvartill Banko-Utskottet kommit och för fullmäktiges nu ifrågavarande förvaltning tillstyrker full ansvarsfrihet.»

Herr *Wijkander* anmäler att han icke deltagit i handläggningen af de i förevarande memorial omförmälda ärenden.